

Visiedocument en Projectidee
Honderd Zelfvoorzienende Enclaves

Samenvatting

Het plan voor Honderd Zelfvoorzienende Enclaves nodigt twee generaties uit om elkaar de hand te reiken. Oudere boerderij-eigenaren bieden jongeren gratis woonruimte in ruil voor 1 dag in de week meehelpen op het bedrijf of in de woning. Een *Projectbureau* stemt vraag en aanbod van beide groepen op elkaar af en begeleidt de deelnemers. Tevens wordt een *Vereniging Landschapsherstel* opgericht die vrijkomende boerderijen opkoopt en ter beschikking stelt aan ecologische leefgemeenschappen met een wat grotere omvang. Zo zal de natuur zich langzaam maar zeker herstellen en wordt het platteland weer een bron van gezondheid en levensvreugde.

Inhoudsopgave

1. Achtergrond
2. Strategie
3. Uitvoering
4. Financiering
5. Opbrengsten

1. Achtergrond

Basisvraag:

Waarom dreigen in Overijssel 3000 van de 9000 boerenbedrijven te verdwijnen?

Antwoord:

Hoofdzakelijk door het oprukken van grootschalige, Industriële landbouw die natuur, landschap en kleinschalige bedrijviteit verwoest.

Citaat:

"Op het boerenland in heel West-Europa voltrekt zich een drama waarvan het einde nog niet in zicht is. Sinds 1960 is in Nederland driekwart van de broedvogels op het boerenland verdwenen, terwijl sinds de jaren 80 op veel plekken in West-Europa de hoeveelheid insecten met 80 tot 90 procent is afgenomen. De weilanden vol pinksterbloem, veldzuring en boterbloem zijn verdwenen en in Friesland heeft men de term landschapspijn uitgevonden voor het gevoel dat veel mensen hebben bij het steeds lelijker wordende landschap.

Oorzaak is de voortgaande intensivering van de landbouw met steeds grotere bedrijven, overvloedig gebruik van landbouwgif en een mestoverschot dat veel te groot is."

(Bron: Bird decline, insect decline and neonicotinoids)

Twee gewetensvragen naar aanleiding van het bovenstaande citaat:

* *Leggen we ons bij deze 'realiteit' neer? Willen we van daaruit slechts de gevolgen*

van het drama verzachten? Of accepteren we deze situatie niet langer en zetten we ons met kracht in voor natuurherstel?

** Hoe willen we dat het landschap zal aanvoelen als onze kleinkinderen kleinkinderen hebben?*

Citaat:

"Het is de hoogste tijd dat het landbouwbeleid in heel Europa het roer radicaal omgooit. Zodat niet alleen de natuur op het boerenland een echte toekomst krijgt, maar er ook gezond voedsel wordt geproduceerd waarmee boeren een normaal inkomen verdienen."

(Bird decline, insect decline and neonicotinoids)

2. Strategie

A voor de korte termijn: het vrijkomen **uitstellen** door in de boerderijen nieuwe initiatieven te ondersteunen (revitaliseren, sociale innovatie)

B voor de middellange termijn: agrarische bedrijven die uiteindelijk toch vrijkomen **opkopen** en ombouwen tot groene enclaves (grotere leefwerkgemeenschappen, ecologische zonevorming),

C voor de lange termijn: een aanzienlijk deel van de grootschalige landbouw **transformeren** tot biologische landbouw

Ad A: klein beginnen

Vorming van kleine zelfvoorzienende leefgemeenschappen: proefprojecten opstarten

Er zijn veel ouderen die alleen of met hun levenspartner op de boerderij wonen (meestal in een ZEE van ruimte trouwens) en zich op den duur gedwongen zien naar elders te vertrekken, alhoewel ze erg aan de plek gehecht zijn en er graag nog lang zouden willen blijven.

Redenen om toch te vertrekken: zorgbehoevend worden en/of niet meer voldoende energie hebben voor het onderhoud aan de boerderij en/ of de omliggende tuinen.

En, als het boerenbedrijf nog operationeel is: verminderd in staat zijn om te werken in de stallen en op het land.

Dan zijn er jongeren die moeite hebben voldoende inkomen te verwerven om zelfstandig te kunnen wonen. Zij trekken weg naar stedelijke agglomeraties, terwijl een deel van hen wel op het platteland zou willen blijven als er daar maar voldoende werkgelegenheid en woonruimte voor hen beschikbaar zouden zijn.

HET IDEE: breng deze twee groepen samen. Letterlijk onder één dak.

Wat de ene groep nodig heeft, heeft de ander in de aanbieding. In ruil voor 1 dag meehelpen mogen jongeren op de boerderij wonen en mee-eten uit de gezamenlijk onderhouden moestuin. Dit gaat met gesloten beurs. Ouderen 'leveren' woonruimte en kennis. Jongeren verrichten uiteenlopende werkzaamheden, zoals het onderhoud van de tuinen, heggen, bosschages, onderhoud aan de boerderij, lichte zorgtaken en dergelijke. De rest van de tijd besteden ze aan hun eigen activiteiten, zoals studie, opzet eigen bedrijf, enzovoort.

Wat is hiervoor nodig?

- inventarisatie en **coördinatie**, bij elkaar brengen van vraag en aanbod
- **matching**, de beste combinaties van persoonlijkheden maken, vergelijk het met een sollicitatieprocedure. Soms zal één jongere het beste passen, maar in andere kunnen er twee of drie 'aanschuiven'. Al deze combinaties zijn maatwerk. Iedere boerderij is anders en er zijn veel verschillende vormen van bewoning.
- **juridische onderbouwing**, bijvoorbeeld werken met jaarcontracten. De eigenaren van de boerderij en de nieuwe medebewoners verbinden zich dan na een korte proefperiode voor een jaar en kunnen na deze periode zien of ze hun overeenkomst willen verlengen.
- **soepelheid** van overheden en instanties bij het toepassen van regels (inschrijving zonder huurcontract, gemeentelijke belastingen, reinigingsheffingen enzovoort), bijvoorbeeld door instelling van ontheffingen voor de duur van het experiment.
- **meedenken** van overheden op het gebied van bestemmingplannen. Deze leefgemeenschappen vereisen combinaties van diverse functies (landbouw, landschapsbeheer, wonen, recreatie, energie-opwekking en bedrijfsuitoefening door zzp'ers) en wel op één plek. Dat moet in dit geval worden toegestaan (of gedoogd), eventueel met een **experimentele bestemming**.
- een concept/format voor een goedkope, snel en makkelijk op te bouwen en af te breken **unit van stobalen** waarmee een deel van de deel (inpandig) kan worden omgevormd tot tijdelijke woonruimte. Ook andere formats voor deze toepassing kunnen worden onderzocht.

Ad B en C: groot opschalen

Oprichting van een **Vereniging Plattelandsherstel** naar het model van de Vereniging Natuurmonumenten. Deze koopt VAB's op, faciliteert inpandige verbouwingen en de herinrichting van de grond die bij de boerderij hoort (permacultuur en voedselbosschages). Deelnemers zijn huurders.

Dit is de stap **van honderd naar vele honderden** ecologische leefgemeenschappen.

Dit zal tevens de opmaat zijn naar een nog veel bredere transformatie: er ontstaat een 'grootschalige' biologische landbouw op basis van een veelheid van kleine, grotendeels zelfvoorzienende kernen en dorpen.

Biologische landbouw wordt 'mainstream' en de natuur herstelt zich.

3. Uitvoeringsorganisatie

Opzet van een **Projectbureau**. Gemeentelijke en provinciale functionarissen werken hierin samen met activisten (vrijwilligers). Dit Projectbureau inventariseert vraag en aanbod, verzorgt de communicatie, begeleidt de proefprojecten, regelt de verslaglegging en schaaft na succes op naar een groter aantal projecten.

4. Financiering

Er zijn middelen nodig voor:

- inpandige verbouwingen
- externe communicatie, werving, website

- kantoorbenodigdheden en (eventueel) kantoorruimte
- externe adviezen
- (waar niet aanwezig) benodigdheden voor tuinaanleg
- (idem) zaai- en pootgoed.

Te denken valt aan **crowd funding** in de startfase aangevuld met enige snelle en soepele ondersteuning vanuit de Provincie. Langdurige en tijdrovende subsidietrajecten moeten worden vermeden omdat deze de slagkracht van het team beperken.

Het is goed denkbaar dat Honderd Zelfvoorzienende Enclaves al vrij snel voor een groot deel (en misschien wel volledig) door **vrijwilligers** kan worden gerund. Dat is ook nadrukkelijk de intentie. Alleen bij de start is ambtelijke ondersteuning en begeleiding gewenst.

5. Opbrengsten

- * levendigheid in landelijk gebied, leegloop wordt teruggedrongen
- * meer werkgelegenheid voor jonge mensen (zorg, landbouw, landschap, bouw)
- * minder druk op zorginstellingen in de steden
- * ruimere mogelijkheden voor stimulering eigen bedrijvigheid van jongeren (zzp)
- * kennisuitwisseling tussen de generaties, leereffect
- * betere volksgezondheid (biologisch voedsel voor jongeren, ouderen en de regio)
- * zelfredzaamheid wordt versterkt, duurzamer economie, kortere aanvoerlijnen
- * aantrekkelijker landschap, herstel biodiversiteit

Conclusie

Met dit plan gaat het aantal van 9000 boerenbedrijven in Overijssel niet omlaag, maar omhoog. Het zou kunnen verdubbelen of misschien zelfs verdriedubbelen. Immers, als de grootschaligheid in de landbouw wordt teruggedrongen, zal het aantal agrarische bedrijven weer kunnen groeien. Op het platteland kan dan een duurzame, veerkrachtige en diep ecologische infrastructuur ontstaan.

Bron bvan eide citaten: <http://www.boerenlandvogels.nl/node/4872>

Ingediend door:
Fred Teunissen
info@fredteunissen.nl
06 28 330 001